

СТАНОВИЩЕ ЗА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД НА

АЛБЕНА КОСТАДИНОВА ТАГАРЕВА

ЗА ПОЛУЧАВАНЕ НА ОБРАЗОВАТЕЛНАТА И НАУЧНА СТЕПЕН
„ДОКТОР”

ОТ ПРОФ. Д. ИЗК. РОМЕО ПОПИЛИЕВ,

ИНСТИТУТ ЗА ИЗСЛЕДВАНЕ НА ИЗКУСТВАТА – Б А Н

Дисертацията на Албена Тагарева за получаване на образователната и научна степен „доктор”: „Сценографията в Народния театър от 1944 до 1968 г.”, има не само конкретно значение за научното израстване на самата докторантка, но запълва важна част в изследването на българската сценография изобщо, която до този момент остава в един историческо-теоретичен дефицит и недооценка. Изобщо това е и първото по-значимо и цялостно изследване върху българската сценография, написано след промените, макар и съсредоточено основно върху един 24 годишен период от нейното развитие, проведено и извършено от театровед. Беше време това да се случи: 1. да се появи теоретичен и исторически труд върху българската сценография, при това в едно време, вече лишено от ограничаващи идеологически принуди и захвати, и 2. той да бъде развит в едно общо виждане и проследяване на цялостното развитие на българския театър и театралния спектакъл през отделните му времеви етапи.

Защото дисертацията не се ограничава само върху периода от 1944 г. до 1968 г. Първата глава наслагва някои теоретични основания и разсъждения за сценографията. Макар понятието да води началото си от Антична Гърция, същинското разграничение между декор или декорация, и сценография идва в началото на модерната епоха и модерните театрални и сценографски концепции на Г. Крейг, А. Апия, Вс. Мейерхолд и др. Така накратко определя сценографията Тагарева: писане в триизмерно пространство, противопоставено на рисуваната декорация, а малко по-късно – и срещу „триумфа на апартаментата”, избуял с натурализма. (После определението на сценографията като писане в сценичното пространство ще бъде наречено „визуална режисура на обекти, разположени в сценичното пространство”. Интересно е, че по този начин сценографията се налага в театъра и като литература, и като режисура. Въобще в

работата на докторантката съществуват достатъчно места и изводи, които ни подтикват към по-нетрадиционни размисли.) Във втората глава се разглежда периодът между двете световни войни. Както отбелязва Тагарева утвърждаването на сценографията в България става чрез утвърждаването на режисурата през втората половина на 20-те и през 30-те години. Все повече отпадат универсалните комплекти и все повече се използва триизмерното пространство, като се търси индивидуалната среда за всяка постановка, а не нейната идеална наместеност. Разглежда се дейността на първото поколение театрални художници като Ив. Милев, Ив. Пенков, Ас. Попов, Макс Мецгер, Пенчо Георгиев, Евгени Ващенко. Обръща се внимание на новия стремеж за преосмисляне на родното и интерпретирането му през перспективата на модерните течения.

По-нататък докторантката разгръща основната глава на труда си, която обхваща периода след 1944 г. Тя отбелязва категорично цялостното обезличаване на сценографските търсения, особено през догматичния период до 1956 г., макар още тогава да се появяват някои примери за настъпващото раздвижване и промени в отделни работи на Ив. Пенков и Ас. Попов. Но, както отбелязва Албена Тагарева, истинското размразяване се случва другаде, в други театри, макар младите сценографи като Ас. Митев, Г. Ножаров, Г. Иванов, Мл. Младенов, Ат. Велянов и др. по-рано да пробиват на сцената на Народния театър, т.е. още с промените около 1956 г., в сравнение с младите режисьори, което за последните започва да се случва някъде от края на 70-те години. Като цяло тя вижда следното движение в сценографията за периода след 1944 г.: плахи отклонения преди 1956 г. от зададения социалистически реализъм, пречупен основно през естетиката на наподобяването, характерно за натурализма, един по-рязък и освободен устрем към ярки решения и все по-условни елементи между 1956 и 1963 г., като по-нататък линията на развитие се поизравнява, без да се забелязват сериозни върхове или спадове. Но липсва определена диверсификация на стилове и подходи към пространството. Изобщо сценографите в Народния театър проявяват някак по необходимост определена съдържаност, кореспондираща с консервативния характер на тази институция, в случая наложен отгоре. През цялото време в българската сценографска практика Тагарева отбелязва периодични отгласвания и връщания към авангарда от 20-те и 30-те години, което също е едно интересно наблюдение. Снимковият и илюстративният материал, макар и не изобилен, което най-вероятно има техническите си оправдания, е внимателно

подбран и подреден. Дисертацията е задълбочена и увлекателна, леко и точно се борави с термините. Текстът заслужава да бъде издаден и като книга. Авторефератът отразява адекватно съдържанието на дисертацията.

С оглед на казаното дотук, смятам, че предложеният от Албена Тагарева текст на нейната дисертация изцяло отговаря на условията за получаването на образователната и научна степен „доктор”, за което гласувам с пълно убеждение.

Проф., д.изк. Ромео Попилиев